

Марія Оліяр,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)

Mariya Oliyar,

candidate of Pedagogical Science, the associate professor of the department of pedagogics and elementary education methodology at the Precarpathian national University named after Vasyl Stefanyk (Ivano-Frankivsk)

УДК 378. 032

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ У ГІРСЬКИХ ШКОЛАХ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

THE PREPARATION OF FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS TO THE USE OF INTERACTIVE COMMUNICATION STRATEGIES IN UKRAINIAN KARPATIAN MOUNTAINS REGION SCHOOLS

У статті висвітлено особливості підготовки майбутніх учителів до використання інтерактивних стратегій у комунікативній діяльності в середовищі гірської школи. Охарактеризовано методичні підходи у професійній підготовці студентів, які забезпечують розробку ефективної системи роботи з використанням інтерактивних методів навчання.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, інтерактивні комунікативні стратегії, професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів, мовленнєва діяльність, педагогічне спілкування, інтерактивне навчання.

The article depicts the peculiarities of education of future teachers for the use of interactive strategies in the communicative activity in a mountain school environment. It also explains the methodical approaches in the professional education of students, that ensure the organization of effective work system using the interactive teaching methods.

Key words: interactive teaching methods, interactive communication strategies, professional education of future elementary school teachers, lingual activity, pedagogical communication, interactive teaching.

В статье рассмотрены особенности подготовки будущих учителей к использованию интерактивных стратегий в коммуникативной деятельности в среде горной школы. Охарактеризованы методические подходы в профессиональной подготовке студентов, которые обеспечивают разработку эффективной системы работы с использованием интерактивных методов обучения.

Ключевые слова: интерактивные методы обучения, интерактивные коммуникативные стратегии, профессиональная подготовка будущих учителей начальных классов, речевая деятельность, педагогическое общение, интерактивное обучение.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Серед найважливіших стратегічних завдань реформування системи освіти в Україні визначальними є гуманізація та гуманітаризація навчально-виховного процесу з метою створення оптимальних умов для розвитку і творчої самореалізації особистості, її підготовки до постійного самовдосконалення упродовж життя.

Як зазначається в Концепції 12- річної середньої загальноосвітньої школи, освіта 21 століття - це освіта для людини [1]. Відповідно до цього принципу сьогодні в початковій школі здійснюється перехід від авторитарної моделі до особистісно зорієнтованої, яка найбільш виразно виявляється в компетентнісному підході до навчання і виховання школярів.

Одним ефективних засобів організації навчально-виховного процесу в ракурсі особистісно зорієнтованої парадигми стають інтерактивні технології, які, на відміну від традиційних пасивних моделей, є різновидом активного навчання, що забезпечує всебічний розвиток сутнісних сил особистості молодшого школяра. Інтерактивність навчально-виховної роботи насамперед виявляється в сфері спілкування педагога з дітьми. Тому оволодіння інтерактивними стратегіями навчальної комунікації – одна з важливих проблем професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, її актуальність. Проблеми гуманістичної психології і педагогіки, зокрема гуманного ставлення до дитини, педагогічної взаємодії між учителем та учнем, організації

навчального спілкування на гуманістичній основі тощо, досліджували чимало вітчизняних та зарубіжних учених (Ш. Амонашвілі, М. Данилов, Г. Костюк, А.Макаренко, К. Роджерс, В. Сухомлинський, Д. Хазард та ін.).

Різні аспекти особистісно зорієнтованого підходу в навчанні та вихованні, і зокрема компетентнісного підходу, були предметом дослідження таких українських учених та європейських науковців, як Г. Ващенко, А.Х.Веєрхайм, П.Вогеліус, П.Вріггод, Р.Данон, І. Зимня, О. Єрмакова, Ф.Келлі, І. Кон, Г. Костюк, О. Леонтьєв, С.Максименко, Д.Міллер, М.Норріс, Дж.Пешар, С. Рубінштейн, Е.Свенік, П.Трієр та ін. Українські вчені (Н.Бібік, О.Біда, С.Бондар, М.Вашуленко, Л.Коваль, О.Локшина, О.Овчарук, О.Пометун, О.Савченко, С.Трубачева та ін.) здійснили дослідження ключових компетентностей в українській та європейській освітніх системах, а також різних аспектів формування компетенцій та компетентностей молодших школярів.

Теоретичні передумови засвоєння комунікативних стратегій закладені у працях таких відомих лінгводидактів, педагогів, психологів, як О.Горошкіна, Л.Карташова, Е.Лоарер, А.Нікітіна, М.Пентиліук, П.Гальперін, І.Іллясов, С.Кацнельсон, Л.Виготський, М.Жинкін, О.Леонтьєв, А.Лурія та ін. Їх розробки ґрунтуються на сформованих українськими та зарубіжними вченими основах комунікативного підходу в навчанні рідної мови (Н. Бабич, Г.Богін, Т.Дрідзе, Н.Зарубіна, Г.Шелехова, В.Капінос, Л.Лосева, В.Мельничайко, Л.Паламар, М.Пентиліук та ін.).

Низка наукових праць присвячена дослідженню інтерактивних технологій навчання, зокрема у зв'язку з мовною освітою школярів (Л. Варзацька, Р. Балан, Л. Кратасюк, М. Красовицький, М. Олійник, М. Пентиліук, О. Пометун, Т. Симоненко, Н. Солодюк, Л. Щербина та ін.).

Разом з тим, комунікативний аспект використання інтерактивних технологій залишається мало дослідженим. Це стосується і сільської (гірської) школи, де є певні особливості, пов'язані з різними чинниками як соціального, так і природного середовища.

Отже, актуальність даної статті зумовлена необхідністю обґрунтування теоретичних засад підготовки майбутніх учителів початкових класів до комунікативно-стратегічної діяльності та розробки практичних рекомендацій щодо здійснення стратегічного підходу в навчанні майбутніх учителів української мови та методики її викладання в початковій школі.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз особливостей підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації комунікативних стратегій інтерактивного навчання в умовах гірської школи Українських Карпат.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Для вирішення політичних, економічних, соціальних проблем, які назріли в сучасному українському суспільстві, необхідно виховати відповідальних громадян, які вміють добре орієнтуватися в потоці інформації, самостійно поповнювати свої знання, ефективно використовувати їх для вирішення різноманітних життєвих та професійних проблем. Отже, йдеться про виховання компетентної особистості, що є пріоритетом реформування системи освіти загалом та окремих її галузей, у тому числі й початкової освіти. Таким чином, реалізація компетентнісного підходу є одним з актуальних завдань сучасної школи.

Компетентнісний підхід у сучасній освіті розглядається як один із способів подолання протиріччя між необхідністю підняти рівень освіти на якісно новий рівень і неможливістю зробити це традиційними способами. Саме компетентність стає сьогодні основним критерієм оцінки результатів освітньої діяльності як здатність використовувати набуті знання, уміння і навички в різноманітних проблемних життєвих та професійних ситуаціях. На думку О.І.Пометуна, поняття «компетентність» трактується в сучасній педагогічній науці як складна інтегрована характеристика особистості, що являє собою набір знань, умінь, навичок, ставлень, які дають змогу ефективно провадити діяльність або виконувати певні функції у будь-якому напрямі, забезпечуючи вирішення проблем [7, 66-72].

Результатом навчання в початковій школі на компетентнісній основі є формування ключових компетенцій молодших школярів. На загальноєвропейському рівні такими компетенціями визнані базові вміння писати, читати, слухати, говорити, обчислювальні навички, які саме й формує початкова школа, в тому числі й гірська. Отже, початкова шкільна ланка як основа загальної середньої освіти не може залишатися осторонь від змін, що відбуваються як у нашій державі, так і в цілому світі. За сучасних умов колишня знаннєва парадигма початкового навчання є віджилою і малоефективною, оскільки не забезпечує ні суспільні вимоги, ні потреби особистісного розвитку учнів.

У зв'язку з цим суттєво змінюються і вимоги до процесу професійної підготовки майбутніх педагогів. «Модель особистісно орієнтованого навчально-виховного процесу як оновлена парадигма освіти передбачає визнання студента суб'єктом цього процесу, носієм двох груп якостей – умінь навчатися та бажання вчитися, що можливе за умови, з одного боку, оволодіння продуктивними (загальнонавчальними) уміньми і навичками та розгорнутою рефлексією, а з іншого – сформованості позитивного емоційно-ціннісного ставлення як до процесу діяльності, так і до її результату» [5, 7]. Реалізація цих завдань передбачає як оновлення навчально-методичного забезпечення (розробку дидактичного матеріалу, нових підручників, посібників, мультимедійних засобів тощо) професійної підготовки майбутніх педагогів, так і вдосконалення та пошук ефективних методів, прийомів, технологій навчання.

Одним з найважливіших напрямів професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів є їх лінгвістична підготовка, оскільки основним завданням початкової школи є насамперед навчання рідної мови, читання не лише як провідних навчальних предметів, але й таких, без яких неможливе вивчення усіх інших навчальних дисциплін. Особливі вимоги ставляться до вчителя, який буде працювати в сільській місцевості, зокрема в гірських школах Українських Карпат. Цей учитель повинен знати не лише літературний варіант української мови, але й її діалекти, враховувати особливості навчально-виховного середовища.

У сучасних умовах провідним є комунікативний підхід у професійній лінгвістичній підготовці вчителя, який вимагає застосування таких форм організації навчальної діяльності, що передбачають спеціально організовані умови для виявлення студентами своїх умінь у комунікативному процесі (робота в групах, парах, створення спеціальних мовленнєвих ситуацій і т.ін.).

У процесі навчання у вузі майбутні учителі, на думку вчених-психологів, мають оволодіти трьома аспектами комунікативних умінь: перцептивним (уміння адекватно прогнозувати та сприймати ситуацію спілкування, співрозмовника, оцінювати власні комунікативні дії, здійснювати функцію емпатії тощо); інтерактивним (уміння організовувати взаємодію між учасниками спілкування, встановлювати та підтримувати контакти між ними, впливати на співрозмовників); комунікативним (уміння правильно сприймати і передавати інформацію, вміло використовувати мовні та немовні засоби, долати в процесі спілкування психологічні бар'єри), і кожен з цих аспектів може бути стратегічним. Тому так важливо здійснювати сьогодні професійну підготовку вчителя в контексті комунікативно-стратегічного підходу, особливо в умовах, коли все ширшого розповсюдження у вищій освіті набувають інформаційні технології, дистанційне та програмоване навчання.

Поняття «стратегія» трактується як мистецтво керівництва чим-небудь, що ґрунтується на правильних і довготривалих прогнозах [9, 863]. У широкому значенні його розуміють як інструкцію до конкретної ситуації, «вибір способів досягнення мети» [3, 59].

У лінгводидактиці це поняття розглядається у зв'язку з поняттям стратегічної компетенції (компетентності), а також із стилями та жанрами педагогічного дискурсу (В.Карасик, О.Коротеева, І.Лернер, Л.Скуратівський та ін.). На думку Ю.Романенко, стратегія є програмою дій, послідовність яких складає структуру цієї стратегії; вона може мати варіанти реалізації, на відміну від алгоритму певної діяльності [8, 13]. Аналізуючи трактування Ф.Бацевичем понять мети спілкування та комунікативної інтенції, дослідниці робить зазначає, що комунікативна стратегія може бути кваліфікована як різновид діяльності, оскільки має певну мету [8, 16]. У процесі засвоєння комунікативної стратегії відбувається перетворення визначеної теми і мети висловлювання в мовленнєві конструкції і форми. Звідси вчені роблять висновок, що комунікативні стратегії є основою для створення та засвоєння різноманітних моделей спілкування, зокрема діалогічного (М.Койт, Х.Ийм). Таке трактування поєднується з підходами, представленими у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, де застосування комунікативних стратегій пов'язується з реалізацією «принципів Планування, Виконання, Контролю та Корекції у різних видах мовленнєвої діяльності» [4, 57]. Дуже важливим для нашого дослідження є постулат Т.А. ван Дейка про те, що «на відміну від загальних правил та принципів стратегії повинні бути гнучкими» [3, 59].

Як бачимо, принципи реалізації комунікативної стратегії, названі в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, співзвучні з виділеними у психологічних працях етапами мовленнєвої діяльності (Л.Виготський, О.Леонтьєв): орієнтація (усвідомлення, конкретизація задуму, мети мовленнєвої діяльності); планування (осмислення й формулювання вузлових питань, виділення порядку їх дослідження; реалізація (продукування тексту); контроль (корекція задуму під час створення усного тексту або вдосконалення написаного) [2; 6].

Комунікативні стратегії стосуються не лише діалогічного спілкування, але й інших видів контактів з інформаційними джерелами (читання, конспектування, написання доповідей, курсових, дипломних робіт тощо). Однак основні види комунікативних стратегій, виділені та охарактеризовані в наукових дослідженнях (стратегії ввічливості, кооперативні, маніпуляційні, конфліктні) стосуються саме діалогу (інтерації). Тому інтерактивні підходи в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів привернули нашу увагу.

Компетентнісно зорієнтована професійна підготовка передбачає застосування активних методів навчання, до яких відносяться розв'язання навчальних завдань евристичним або частково-пошуковим шляхом, проблемні методи, якнайширше застосування вивченого матеріалу в мовленнєвій практиці (продуктивні методи), а також інтерактивні методи, що передбачають взаємодію та співробітництво всіх учасників навчального процесу під час ролевих ігор, моделювання педагогічних ситуацій, можливість продемонструвати свій рівень підготовки в конкретних навчальних ситуаціях, порівняти власні досягнення з досягненнями інших тощо.

Кожен інтерактивний метод, як відомо, реалізується через систему прийомів, вибір яких визначається загальнодидактичними цілями навчального заняття та його темою. Наприклад, при вивченні студентами теми «Фонетика» майбутні вчителі застосовують прийоми аналізу звукового складу української мови, порівняння характеристик голосних та приголосних звуків, їх класифікації тощо. Поряд з цим, використовуються й такі суто предметні прийоми, як визначення звука за його характеристикою, встановлення звукового складу слова на основі характеристик звуків, фонетичний складоподіл, транскрибування слів і текстів тощо.

Використання інтерактивних методів у підготовці майбутніх учителів початкових класів цінне й тим, що студенти мають змогу аналізувати їх позитивні та негативні сторони, доцільність використання в початковій школі, доступність цих методів для дітей, результати, яких можна досягти.

Педагог, як відомо, крім навчальної, виконує розвивальну і виховну функції. Тому, щоб здійснювати компетентнісний підхід у навчанні молодших школярів української мови у гірській школі, учитель повинен характеризуватися низкою важливих особистісних якостей, а саме:

- володіти знаннями про основи та мету компетентнісного підходу в педагогічній науці;
- постійно дбати про розвиток мотиваційної сфери на уроках української мови;
- використовувати адекватні методи і прийоми навчання дітей, насамперед продуктивні, проблемні, діалогічні;
- володіти уміннями постійного оновлення навчально-методичного забезпечення навчального процесу;

- навчати дітей з опорою на їх життєвий досвід, моделювання реальних мовленнєвих ситуацій;
- під час оцінювання навчальних досягнень молодших школярів враховувати не лише рівень їх знань, але й умінь використовувати їх у різних ситуаціях життя і навчання.

Сучасний учитель початкової школи зобов'язаний реалізувати мовленнєву змістову лінію Держстандарту початкової освіти та розвивати чотири основні види мовленнєвої діяльності молодших школярів: аудіювання, говоріння, читання і письмо. Сам педагог повинен стати зразком для наслідування, а для цього досконало оволодіти комунікативними стратегіями вчительського мовлення. Цьому сприятиме система завдань інтерактивного характеру, спрямованих на розвиток таких мислительних операцій майбутніх педагогів, як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення тощо, без яких учительська праця немислима. Жоден педагог не досягне високого рівня педагогічної майстерності, якщо не зможе адекватно оцінити процес і результати власної діяльності. Тому володіння переліченими вище розумовими операціями – необхідна риса кожного вчителя. Цьому сприяє активне використання на практичних заняттях дидактичних ігор інтерактивного характеру.

Лінгвістична освіта майбутніх учителів, особливо спеціалістів, що працюватимуть у сільській місцевості, на наше глибоке переконання, повинна здійснюватися на текстовій основі, на кращих зразках української літературної творчості, творах місцевих майстрів слова, цікавих у змістовому плані, глибоко національних, які стають основою для детального лінгвістичного аналізу, виявлення стилістичних особливостей використання тих чи інших фонетичних, лексичних, граматичних елементів. Оскільки в процесі роботи над навчальним текстом відбувається діалог студента з інформацією та способами її викладу, а також використання стратегій сприймання, аналізу і створення інформації, то, на думку Ю.Романенко, «стратегії роботи з цими текстами можна кваліфікувати як комунікативні» [8, 4-5]. Учена вважає, що саме оволодіння комунікативними стратегіями роботи з науково-навчальними текстами може забезпечити ефективне засвоєння «законів та прийомів текстосприймання і текстотворення в усіх сферах життєдіяльності», а в процесі аналізу наявних у тексті комунікативних стратегій засвоюються зразки для подальшого створення власних оригінальних висловлювань та вмінь «моделювати систему стратегічних кроків, які необхідно здійснити для успішного розв'язання будь-якого комунікативного завдання» [8, 5]. Тому текстові ілюстрації складають у нашій практиці підготовки майбутніх учителів основу інтерактивних комунікативних вправ, які спонукають студентів до пошуку найбільш оптимальних підходів у комунікативній взаємодії з учнями.

Текст виступає не лише основою, але й результатом монологічного або діалогічного спілкування. Психологи зазначають, що різні види діяльності з мовним матеріалом, зокрема спостереження, лінгвістичний аналіз, редагування, участь у моделюванні і розв'язанні комунікативних ситуацій тощо дають змогу самостійно робити теоретичні висновки й узагальнення, а тому і внутрішня мотивація до навчання значно підвищується.

Стрижнем компетентісно зорієнтованої професійної освіти є самостійна робота студента над виконанням професійно спрямованих завдань, мета якої – якнайкраще підготувати майбутніх учителів до самоосвіти та саморозвитку в майбутньому. Без цього самореалізуватися та утвердитися у своїй професії не зможе жоден спеціаліст. Тому ще одним важливим завданням, яке забезпечується шляхом використання інтерактивних методів навчання, є формування умінь організації власної навчально-пізнавальної діяльності педагога.

Успішне використання інтерактивних комунікативних стратегій у початковій сільській школі можливе за умови мовної, мовленнєвої, а також певної соціальної підготовки учнів. Від учителя вимагається не тільки добре володіння інтерактивними стратегіями та методикою їх застосування, але й їх ретельний попередній аналіз з погляду доступності для учнів та доцільності використання при викладанні тої чи іншої теми, у тій чи іншій навчальній ситуації. Тому однією з важливих умов ефективного застосування інтерактивних стратегій є належна фахова підготовка майбутніх педагогів.

Інтерактивне навчання, як відомо, передбачає взаємодію всіх, хто навчається і навчає, тобто в процесі професійної підготовки майбутніх учителів і викладач, і студенти стають суб'єктами спілкування, яке відбувається під час моделювання різноманітних життєвих ситуацій, рольових ігор, спільного розв'язання проблем, навчальної співпраці тощо. Інтерактивні методи дають можливість кожному майбутньому педагогові розвинути свої здібності, продемонструвати навчальні вмінь в конкретних ситуаціях, порівняти себе з іншими. Таким чином, інтерактивне навчання найкраще вписується в модель особистісно зорієнтованого підходу, дає можливість майбутнім учителям переконалися в його ефективності, сформувати уміння використовувати інтерактивні стратегії комунікування в практиці роботи початкової школи.

Крім того, застосування інтерактивних стратегічних підходів у лінгвістичній освіті майбутніх педагогів дозволяє розвивати їх як мовну особистість, яка надалі здатна забезпечити розширення функцій державної мови, творення україномовного середовища в усіх сферах суспільного життя.

У сучасній педагогічній науці чітко розмежовуються поняття методики і технології навчання, однак, на нашу думку, стратегічний підхід у підготовці майбутніх учителів, який дає змогу поєднати ці дві складові, дозволить сформувати у них вмінь не просто навчати, а навчати так, щоб забезпечити обов'язкове досягнення визначеної навчальної та розвивальної мети.

Фахова підготовка, у процесі якої студент включається у професійно орієнтовану навчальну діяльність, на відміну від шкільної, відрізняється особистісним смислом і мотивацією. Правильна організація навчального процесу дуже важлива, бо вона значною мірою формує ставлення студента до майбутньої професії. Зокрема, майбутній учитель у процесі навчальних занять, педагогічної практики усвідомлює, що однією з основних вимог, які висуваються до вчителя початкової школи, є оволодіння вміньми соціально орієнтованого спілкування.

Недостатньо сформовані комунікативні вміння негативно впливають і на соціальну адаптацію студентів, зокрема їх становище в студентській групі та взаємовідносини з викладачами. Тому залучення їх до різних видів активної мовленнєвої діяльності є необхідним компонентом професійної підготовки. Інтерактивні методи, розроблені в педагогічній науці і застосовувані в практиці, є найбільш ефективними для розробки різноманітних стратегій інтеракції та їх засвоєння студентами.

На думку Н.В.Солодюк, «вихідним моментом будь-якої мовленнєвої дії є мовленнєва ситуація, тобто такий збіг обставин, що спонукає людину до мовленнєвої діяльності (наприклад, до висловлювань). Мовленнєва ситуація породжує мотив висловлювання, що в окремих випадках переростає в потребу виконання цієї діяльності. У реалізації мовленнєвої діяльності виділяють такі етапи: підготовка висловлювання, коли відбувається усвідомлення мотивів, потреб, цілей, відбувається ймовірне прогнозування результатів висловлювання на основі набутого досвіду й на основі врахування обставин (успіх мовленнєвої діяльності залежить від того, наскільки сформована мовна компетенція, сформовані мовленнєві вміння й навички); структурування висловлювання, коли здійснюється вибір слів, їх розташування в певній послідовності й граматичне оформлення; перехід до зовнішнього мовлення. Про результати мовленнєвої діяльності роблять висновки на підставі зворотнього зв'язку. Для кожного типу комунікації існують своєрідні мовні засоби (слова, граматичні конструкції тощо), тактики поведінки, уміння застосовувати які на практиці є необхідною умовою досягнення успіху в процесі мовленнєвої комунікації. Отже, в кожній комунікативній ситуації використовується своя стратегія, під якою розуміємо усвідомлення ситуації в цілому, визначення напрямку розвитку й організації впливу для досягнення мети» [10, 53].

Важливого значення надає науковець також вивченню мотиваційної сфери, розвитку і підтримки інтересу до навчання, створення позитивного емоційного фону, чому максимально сприяє використання інтерактивних методів навчання. Саме ці методи перетворюють мовленнєву діяльність студентів на засіб навчання та оволодіння ними комунікативними вміннями.

Переважаючи інтерактивних методів у лінгвістичній підготовці майбутніх учителів спонукає їх висловлювати свої думки, спілкуватися, дотримуючись встановлених соціальних норм, сприяє розширенню мовленнєвої практики, створенню сприятливого комунікативного середовища, високої пізнавальної активності майбутніх учителів, толерантності у стосунках з товаришами по групі і викладачами, допомагає активізувати словниковий запас, арсенал граматичних засобів студентів та значно поповнити їх.

Діалогове спілкування під час застосування інтерактивних методів сприяє товариській взаємодії, формує вміння вирішувати складні проблеми комунікативного характеру, працювати спільно, знаходити компромісні рішення, дискутувати, зважати на думки інших людей.

Висновки. Таким чином, інтерактивні методи є важливим засобом оволодіння комунікативними стратегіями та розкриття професійного потенціалу майбутніх педагогів.

Основні якості вчителя, які необхідно сформулювати шляхом застосування інтерактивних комунікативних стратегій, - це:

- комунікативно доречне використання різноманітних мовних засобів у процесі роботи з учнями;
- постійне вдосконалення свого рівня лінгвістичних знань та підвищення рівня культури мовлення;
- здатність застосовувати відповідні інтерактивні стратегії в роботі з молодшими школярами;
- організовувати урок української мови із застосуванням усієї різноманітності шляхів розвитку активної мовленнєвої діяльності дітей;
- демонструвати учням зразки мовленнєвої поведінки в конкретних комунікативних ситуаціях;
- використовувати власний життєвий досвід дітей для розв'язання проблем, що виникають у процесі комунікації.

Перспективи подальших розвідок означеного напрямку вбачаємо в розробці конкретних рекомендацій щодо оволодіння студентами інтерактивними комунікативними стратегіями.

1. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Початкова школа. - 2002. - №2. - С. 3-5; №3. - С. 1-6.
2. Выготский Л. С. Мышление и речь : Психологические исследования / Л. С. Выготский. - М. : Лабиринт, 1996. - 416 с.
3. Дейк Т.А. Ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т.А. ван Дейк. - М.: Прогресс, 1989. - 312с.
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. - К.: Ленвіт, 2003. - 273с.
5. Кодлюк Я.П. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх педагогів як пріоритет модернізації вищої освіти України/ Я.П.Кодлюк // Професійні компетенції та компетентності вчителя. (Матеріали регіонального науково-практичного семінару).-Тернопіль:Вид-во ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2006. - 188 с.
6. Леонтьев А. А. Основы психолінгвистики / А. А. Леонтьев. - М. :Смысл, 1999. - 287 с.
7. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : [б-ка з освітньої політики] ; під заг. ред. О. В. Овчарук. - К.: К.І.С., 2004. - С. 66-72.
8. Романенко Ю.С. Засвоєння учнями старших класів комунікативних стратегій у процесі роботи з науково-навчальними текстами предметів гуманітарного циклу. Дис.....канд. пед. наук /Ю.С.Романенко. - К., 2006. - 333 с.
9. Словник іншомовних слів. - К.: Довіра, 2000. - 1018 с.
10. Солодюк Н. В. Психолінгвістичні особливості підготовки старшокласників до інтерактивної діяльності / Н.В.Солодюк // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 15 (226), Ч. III, 2011. - С. 51-56.